

ЗАМ ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ЗӨРЧЛИЙН ШАЛТГААН НӨХЦӨЛ, УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ АРГА ЗАМ

*Дотоод хэргийн их сургуулийн магистрант,
цагдаагийн ахлах дэслэгч Б.Зоригтбаатар
Холбоо барих утасны дугаар: 99627478.
Gereetзоригoo@gmail.com*

Түлхүүр үгс: Зам, зөрчил, жолооч, явган зорчигч, тээврийн хэрэгсэл.

Key words: Traffic, conflict, driver, motor vehicle, passenger.

Хураангуй: Замын хөдөлгөөний зөрчил гэж нийтийн хэрэгцээний зам дээр явганаар болон тээврийн хэрэгслээр хүн, ачаа шилжих үйл ажиллагааг зөрчин хууль, захиргааны хэм хэмжээний актыг зөрчсөн, Зөрчлийн хуульд шийтгэл оногдуулахаар заасан үйлдэл, эс үйлдэхүйг хэлнэ. Энэ өгүүлэлд замын хөдөлгөөний зөрчлийн шалтгаан нөхцөл, урьдчилан сэргийлэх арга зам зэргийг илэрхийлэхийг зорьсон.

Abstract: Traffic violation is an act or mission that violates the law and administrative norms by violating the movement of people and goods by foot and vehicle on public roads, and is punishable by the Law on Violations. . This article aims to explain the causes and conditions of traffic accidents and ways to prevent them..

Нэг. Замын хөдөлгөөний зөрчлийн тухай ойлголт:

Дэлхий нийтийн чиг хандлага болсон автомашинжилт нь нийгмийн хөгжлийн нэг чухал үзүүлэлт болохын зэрэгцээ зам тээврийн осол, зөрчил, хэрэг нэмэгдэж түүнээс учрах хохирол, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөө өсч байгаа өнөө үед замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах, хэрэг, зөрчлийн шийдвэрлэх асуудал нь дэлхий нийтийн анхаарлыг татсан асуудал болж байна.

Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдал гэж замын хөдөлгөөнд оролцогчийг зам тээврийн осол, түүнээс үүдэн гарах хор уршгаас хамгаалсан байдлыг хэлдэг бол хууль зөрчих гэж Захиргааны ерөнхий хууль, бусад хууль заасан журмын дагуу хүчин төгөлдөр болсон захиргааны хэм хэмжээний акт зөрчсөнийг ойлгодог юм.

Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний актыг зөрчсөн үйлдэл, эс үйлдэхүй, үйл ажиллагааг зөрчилд тооцох, зөрчил үйлдсэн этгээдэд шийтгэл хүлээлгэх асуудлыг Зөрчлийн тухай хуулиар тус тус тодорхойлдог.

Бидний хэлж заншсанаар зам тээврийн зөрчил гэдэгт одоогийн хүчин төгөлдөр үйлчилж буй Зөрчлийн тухай хуулийн тусгай ангийн 14.7 дугаар зүйлд Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль, Замын хөдөлгөөний дүрмээр тогтоосон хэм хэмжээг гэм буруутайгаар зөрчсөн үйлдлийг хамааруулдаг.

Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчих зөрчлийн үндсэн шинж нь энэ төрлийн зөрчилд хуулиар тооцогдсон байх, гэм буруутай байх, хөдөлгөөний аюулгүй байдлын журмын эсрэг чиглэсэн байх, шийтгэл оногдуулахаар заагдсан байх гэсэн үндсэн шинжийг агуулсанаар зөрчилд тооцогдно.

Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчих зөрчилд Тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхгүй /жолоодлогын дадлага хийхээс бусад тохиолдолд/, эсхүл эрх

нь дуусгавар болсон хүн тээврийн хэрэгсэл жолоодсон, согтууруулах ундаа, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис хэрэглэсэн үедээ тээврийн хэрэгсэл жолоодсон; согтууруулах ундаа, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис хэрэглэсэн эсэхийг зохих журмын дагуу шалгуулахаас зайлсхийсэн зэрэг нийт 56 үйлдэл, эс үйлдэхүйд хүнийг 10-200 нэгжээр торгох, жолоодох эрхийг 3 сараас 1 жилийн хугацаанд хасч, 7-30 хоногийн хугацаанд албадан сургалтад суулгах, хуулийн этгээдийг 100-1000 нэгж хүртэл торгох шийтгэлийг тус тус оногдуулж байна.

Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдал нь дэлхий нийтийн өмнө шийдвэрлэвэл зохих тулгамдсан асуудлын нэг болсонтой холбоотойгоор НҮБ-н Ерөнхий Ассамблейн тогтоолоор Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагааны 10 жил болгож дэлхий нийтэд тунхагласан байдаг.

Гэмт хэрэг, зөрчилтэй тэмцэх асуудлыг олон улсын түвшинд хүлээн зөвшөөрөгдсөн онолын үүднээс авч үзвэл гэмт хэрэг, зөрчилтэй тэмцэх тухай ойлголт нь гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох, илрүүлэх, гэсэн харилцан шүтэлцээтэй үйл ажиллагааны цогц юм. Иймд гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажил нь цагдаагийн байгууллагын гэмт хэрэгтэй тэмцэх үндсэн үүргийн салшгүй нэг хэсэг гэж ойлгож болно.

Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 3 дугаар зүйлд Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажил нь гэмт хэрэг, зөрчлийн тухай мэдээллийг судалсны үндсэн дээр гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэгдэхэд нөлөөлж байгаа шалтгаан, нөхцөл, хүчин зүйлсийг тогтоож, түүнийг арилгахад чиглэсэн эдийн засаг, нийгэм, эрх зүйн болон зохион байгуулалтын бусад арга хэмжээний нийлбэр цогц мөн гэж хуульчилсан.

Хоёр.Замын хөдөлгөөний зөрчлийн шалтгаан нөхцөл:

Төр засгаас дэд бүтэц, зам харилцааг сайжруулах, зам засварлах, шинээр барих, авто замын хөдөлгөөнийг телекамерын хяналтад авах зэрэг хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон бодлого, үйл ажиллагааг хэрэгжүүлсээр байгаа боловч замын хөдөлгөөний зөрчлийн шалтгаан:

- Жолоочийн буруутай үйлдлээс,
- Явган зорчигчийн буруутай үйлдлээс,
- Замын нөхцөлөөс гарсаар байна.

Улсын хэмжээнд 2021 оны 01 дүгээр улиралд бүртгэгдсэн замын хөдөлгөөний зөрчлийн хувьд авч үзвэл. Үүнд:

Хүснэгт:1.

ДУУДЛАГА, ГОМДОЛ, МЭДЭЭЛЭЛ, ЗАХИРГААНЫ ЗӨРЧИЛ

Цагдаагийн байгууллагад ирүүлсэн дуудлага, мэдээллийн 12.7%, хүлээн авсан гомдол, мэдээллийн 22.7%, шалгаж шийдвэрлэсэн гомдол, мэдээллийн 21.6%, захиргааны зөрчлийн 84.0%-г хөдөлгөөний аюулгүй байдлын журмын эсрэг гомдол, мэдээлэл эзлсэн байна.

Улсын хэмжээнд цагдаагийн байгууллагад ирүүлсэн дуудлага, мэдээллийн 12.7%, хүлээн авсан гомдол, мэдээллийн 22.7%, шалгаж шийдвэрлэсэн гомдол, мэдээллийн 21.6%, захиргааны зөрчлийн 84.0%-г замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчих зөрчлийн гомдол мэдээлэл эзлсэн.

Хүснэгт:2

ЗАХИРГААНЫ ЗӨРЧИЛ ТҮҮНИЙ ШИЙДВЭРЛЭЛТ

Захиргааны зөрчилд торгосон хүний 88.1%, тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх хассан хүний 100.0%, баривчлах шийтгэлийн 35.4%, торгуулийн дүнгийн 82.8%-г Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын журмын зөрчилд оногдуулсан байна.

Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль тогтоомж зөрчих зөрчил үйлдсэн этгээдэд торгох, эрх хасах, баривчлах шийтгэл оногдуулдаг. Улсын хэмжээнд бүртгэгдсэн зөрчлийн торгох 88.1%, эрх хасах 100%, баривчлах 35.4 хувийг тус тус эзэлж улсын төсөвт 10 тэрбум 238 сая төгрөгийг төвлөрүүлсэн байна.

Хүснэгт:3

ХӨДӨЛГӨӨНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЖУРАМ ЗӨРЧСӨН ЗӨРЧЛИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

274.831	ЗӨРЧИЛ ИЛРҮҮЛСЭН	↓ 44.7%
7243	СОГТУУГААР Т/Х ЖОЛООДСОН	↑ 30.8%
5729	ЖОЛООЧИЙН ЭРХ ХАССАН	↑ 23.3%
1347	ХҮНИЙГ БАРИВЧИЛСАН	↑ 28.9%
29368	ЖОЛООЧИЙН ОНОО ХАССАН	↓ 50.0%
278635	ТОРГОСОН ХҮН	↑ 15.7%
10 тэрбум		
238.1 сая	ТӨГРӨГИЙН ТОРГУУЛЬ	↓ 15.9%

Хөдөлгөөний аюулгүй байдлын журам зөрчсөн зөрчлийн үзүүлэлтээр авч үзвэл согтуугаар тээврийн хэрэгсэл жолоодсон зөрчил 7243, жолоочийн эрх хассан 5729, хүнийг баривчилсан 1347, жолоочийн оноо хассан 29368, торгосон 278635 хүн байна.

Үүний шалтгааныг авч үзвэл. Үүнд:

Хүснэгт:4.

Үүнээс үзвэл замын хөдөлгөөний зөрчлийн шалтгааны 98.5 хувийг жолоочийн буруутай үйлдлээс шалтгаалж байгаа бол 1.2 хувийг явган зорчигчийн буруутай үйлдлээс шалтгаалсан байна.

Жолоочийн буруугаас гарч байгаа замын хөдөлгөөний зөрчлийн шалтгааныг авч үзвэл хажуу хоорондын зай тохируулаагүй, уулзвар, гарц нэвтрэх журам зөрчсөн, ухрах үйлдэл буруу гүйцэтгэсэн, эгнээ байр буруу эзэлсэн, согтууруулах ундааны зүйл хэрэглэсэн үедээ тээврийн хэрэгсэл жолоодсон, хурд хэтрүүлсэн жолоочийн хөдөлгөөнд оролцох соёл, хууль дүрмийн мэдлэг сайнгүй, Замын хөдөлгөөний дүрмийг биелүүлдэггүй, биелүүлэхийг хүсдэггүй, өөрөөр хэлбэл хууль тогтоомжоор хүлээлгэсэн үүрэг, хариуцлагыг ухамсарлаж биелүүлэх явдал хангалтгүй, тээврийн хэрэгслийн жолоодох ур чадвар муу байгаатай холбон үзэж болно.

Харин явган зорчигчийн буруугаас шалтгаалсан зөрчил нь биеэ авч явах чадваргүй согтуугаар замын хөдөлгөөнд оролцсоны улмаас өөрийн амь нас, эрүүл мэндээрээ хохирох явдал гардаг байна.

Замын хөдөлгөөнд оролцож буй явган зорчигчид замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах хууль, дүрмийг биелүүлэх нь зөвхөн жолоочид л хамаатай мэтээр ойлгож байгаагаас зам тээврийн осол, зөрчилд өртөх явдал их байна. Сүүлийн 3 жилийн байдлаар зам тээврийн осол, зөрчил, гэмт хэргийн 6.5 хувь нь явган зорчигчийн буруугаас үйлдэлтэй байна. Тухайлбал гарц, гарамгүй газраар зам хөндлөн гарах, гэрлэн дохио зөрчих, тээврийн хэрэгслийн урдуур зам хөндлөн гүйх, зогсож буй тээврийн хэрэгслийн урдуур нь тойрох, замын зорчих хэсэг болон хашлагыг дагаж явах, архи дан согтуурч замын зорчих хэсэг дээр хэвтэх, унтах зэргээс автомашинд дайрагдаж, шүргүүлэх тохиолдол их байна.

Замын нөхцөл ба техникийн гэмтлийн улмаас гарсан зам тээврийн осол, хэргийн хувьд замын гадаргуу, үзэгдэх орчин, гэрэлтүүлэг чимэглэл тааруу, замын тэмдэг, тэмдэглэл, ойлгомжгүй байснаас болох, тээврийн хэрэгсэлд үүссэнээс хэрэг, осол үйлдэгдэхийг ойлгоно. Энэ нь техникийн бүрэн бүтэн, аюулгүй, найдвартай байдал, түүний тоноглол хамгаалалт, үйлдвэрийн баталгаа, стандарттай холбоотой.

Засгийн газрын 2012 оны 146 дугаар тогтоол “Буруу талдаа жолооны хүрдтэй тээврийн хэрэгслийн хүрдний байрлалыг солих, гэрлийн тусгалыг өөрчлөх чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих замаар буруу талдаа жолооны хүрдтэй автомашины тоог цөөрүүлнэ” хэмээн стратеги, төлөвлөгөө баталсан ч өнөөг хүртэл хэрэгжүүлээгүй байгаа нь энэ төрлийн гэмт хэргийн гаралтад сөргөөр нөлөөлж буй нь судалгааны явцад тогтоогдсон гэж үзэж болох юм.

Замын хөдөлгөөн шуурхай байх үндсэн нөхцлийг нэг нь зам, замын дэд бүтэц байдаг. Замыг шинээр барьж байгуулах, засварлахдаа технологийн шаардлагыг чанд мөрдөх шаардлагатай. Замын эвдрэл гэмтэл нь хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад сөрөг нөлөө үзүүлж зам тээврийн осол, хэрэг гарах шалтгаан нөхцөлүүдийн нэг болдог байна.

Дүгнэлт:

Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг сайжруулахад замын чанар, замын нөхцөл гэрэлтүүлэг, явган хүний зам, гарцыг сайжруулах, унадаг дугуйн замтай болох нь чухал гэж үзэж байна. Судалгаанаас үзэхэд замын хөдөлгөөний дүрмийн зөрчилд явган зорчигч гарцгүй газраар, автомашин улаан гэрлээр гарах зөрчил зонхилж байна.

Замын хөдөлгөөний зөрчлийн талаар явган зорчигч, жолооч нарын мэдлэг сайнгүй, мэдлэгийн түвшинд хүйс, жолоо барьсан жил нөлөөлөхгүй байгаа боловч боловсролын түвшин дээшилж, эмэгтэйчүүдийн нас ахих тусам мэдлэгийн түвшин сайжирч байна.

Явган зорчигчдын ихэнх нь замын хөдөлгөөний дүрмийг зөрчиж, зам хөндлөн гарч болно гэсэн буруу хандлагатай байсан бол жолооч нарын дунд согтуугаар жолоо барих, суудлын даруулга бүс хэрэглэхгүй, замын гэрэл дохиог мөрдөхгүй, хурд хэтрүүлж болно гэх мэт буруу ойлголт, хандлага зарим жолооч, зорчигч нарт байна.

Жолооч нарын түгээмэл гаргадаг зөрчил нь орчныхоо машинтай хэт ойр явах, явган зорчигч нарт зам тавьж өгдөггүй, согтуугаар тээврийн хэрэгсэл жолооддог, шар гэрлээр хөдлөх, бүрэн бус техник жолоодох зэрэг байна.

Замын хөдөлгөөний зөрчлийг жолооч, явган зорчигчид адил хэмжээнд их гаргаж байна. Тухайлбал улаан гэрлээр явах, зөвшөөрөгдөөгүй газраар зам гарах, жолооч хөдөлгөөнд оролцож явахдаа утсаар ярих, суудлын бүс хэрэглэхгүй байх, согтуугаар тээврийн хэрэгсэл барих зөрчил их байна.

Тээврийн цагдаагийн алба нь дунд болон урт хугацааны стратеги төлөвлөлтийг хийж боловсон хүчин хүний нөөцийг төлөвлөх шаардлагатай.

Алба хаагчдын ажлын байрны тогтвортой байдал, албан тушаал ахих шатыг тодорхой болговол алба хаагчид албандаа итгэх итгэл, тодорхой зорилго, зорилттой болох талтай.

Хариуцсан нутаг дэвсгэрийн онцлог, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний эрчим, осол, гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэгдсэн байдалд дүн шинжилгээ хийж зам тээврийн осол, гэмт хэрэг, зөрчлийн шалтгаан нөхцөлийг бодитой тогтоон зөв оновчтой сонгож зохион байгуулах шаардлагатай байна.

Хөдөлгөөний аюулгүй байдлын журам зөрчсөн зөрчлийн үзүүлэлтээр авч үзвэл согтуугаар тээврийн хэрэгсэл жолоодсон зөрчил 7243, жолоочийн эрх хассан 5729, хүнийг баривчилсан 1347, жолоочийн оноо хассан 29368, торгосон 278635 хүн байна. Замын хөдөлгөөний зөрчлийн шалтгааны 98.5 хувийг жолоочийн буруутай үйлдлээс шалтгаалж байгаа бол 1.2 хувийг явган зорчигчийн буруутай үйлдлээс шалтгаалсан.

Дэвшүүлсэн санал:

Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг сайжруулахын тулд зам, замын байгууламжийг сайжруулж, явган зорчигч, жолооч нарын замын хөдөлгөөнд оролцох аюулгүй орчныг бүрдүүлэх зориудын арга хэмжээг цогцоор авч хэрэгжүүлэх,

Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдалд сөргөөр нөлөөлж буй хэвшил дадлыг өөрчлөх, зөв мэдээлэл өгөх сургалт, сурталчилгааны ажлыг хүн амын бүлгүүдийн хэрэгцээнд нийцүүлэн ялгавартайгаар зохион байгуулах, ялангуяа хүүхдэд бага наснаас нь замын хөдөлгөөний боловсрол олгох ажлыг Ерөнхий боловсролын сургуулийн сургалтанд албан боловсролын хэлбэрээр оруулах замаар шийдвэрлэх,

Олон улсын болон улсын чанартай замыг хатуу хучилттай болгох, замын тэмдэг, тэмдэглэл, гэрэлтүүлэг, хурд сааруулагч, замын голын хашлага, гарамыг оновчтой байрлуулах ажлыг эдийн засаг зохион байгуулалтын арга хэмжээний хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх,

Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах ажилд Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх сангаас замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх. Тухайлбал жолооч бэлтгэх сургалтын төвийг байгуулах, шинээр бэлтгэгдэн гарч байгаа алба хаагчдын мэргэжлийн ур чадварыг дээшлүүлэх зэрэг ажилд зарцуулах.

Хүүхэд сургуульд аюулгүй очих, ирэх сургалтын хөтөлбөрийг дэмжих. Сургууль, цэцэрлэгийн орчны замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг сайжруулсан зам, тоноглолыг иж бүрдлийг ханган, хөдөлгөөн зохицуулах, хяналт шалгалт хийж байх удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах.

Замын хөдөлгөөний удирдлагын төв дээр бүртгэгдсэн замын хөдөлгөөний дүрэм зөрчсөн зөрчлийн бичлэг, фото зургийг үндэслэн зөрчил гаргагчид зөрчлийн шийтгэл оногдуулах төсөл боловсруулж хэрэгжүүлж эхэлсэн бөгөөд цаашид гудамж замын хөдөлгөөний хяналт зохицуулалтад техникжүүлэлт, камержуулалт, автомашинжуулалт, компьютержуулалтыг цогцоор нэвтрүүлэх.

Орон нутгийн босоо, хэвтээ тэнхлэгийн хатуу хучилттай замын дагуу 150 километр тутамд хяналтын постыг байгуулах. Пост байгуулах, техник хэрэгслээр хангаж үйл ажиллагааг хэвийн явуулахыг орон нутгийн Засаг дарга нарт чиглэл өгч, хэрэгжүүлэх.

Засгийн газрын 2012 оны 146 дугаар тогтоол “Буруу талдаа жолооны хүрдтэй тээврийн хэрэгслийн хүрдний байрлалыг солих, гэрлийн тусгалыг өөрчлөх чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих замаар буруу талдаа жолооны хүрдтэй автомашины тоог цөөрүүлнэ хэмээн баталсан стратеги, төлөвлөгөөг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж эхлэх, үр дүнд хүрэх.

Ашигласан материал:

- Зөрчлийн тухай хууль. Төрийн мэдээлэл. УБ., 2017,
- Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль. Төрийн мэдээлэл. УБ., 2015,
- Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль. Төрийн мэдээлэл. УБ., 2019,
- Цэдэндамба.Б, Болор-Эрдэнэ.Ц. Зөрчлийн эрх зүй. УБ., 2019
- Засгийн газрын 2012 оны 146 дугаар тогтоол.

-<https://transportation.police.gov.mn/a/4218>